

OECD ÜLKELERİNDE BELEDİYE ATIĞI ÜRETİMİNİN UZUN DÖNEMLİ EĞİLİMLERİ VE TÜRKİYE'NİN KARŞILAŞTIRMALI KONUMU

1. Giriş

Belediye atıkları, kentleşme, nüfus artışı ve tüketim alışkanlıklarındaki değişimlere bağlı olarak çevre yönetimi ve sürdürülebilir kalkınma politikalarının önemli göstergelerinden biridir. Bu nedenle ülkelerde oluşan belediye atığı miktarının izlenmesi ve uluslararası düzeyde karşılaştırılması, atık yönetimi performansının değerlendirilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu raporda OECD'nin 2026 yılında yayınladığı **"Waste - Municipal Waste: Generation and Treatment"** veri seti kullanılarak OECD ülkelerinin genel görünümü incelenmekte ve Türkiye'nin OECD ülkeleri arasındaki konumu değerlendirilmektedir. Analiz kapsamında OECD ülkelerinin atık üretim eğilimleri Türkiye'nin diğer ülkeler karşısındaki ve OECD ortalamasına göre durumu ele alınmaktadır.

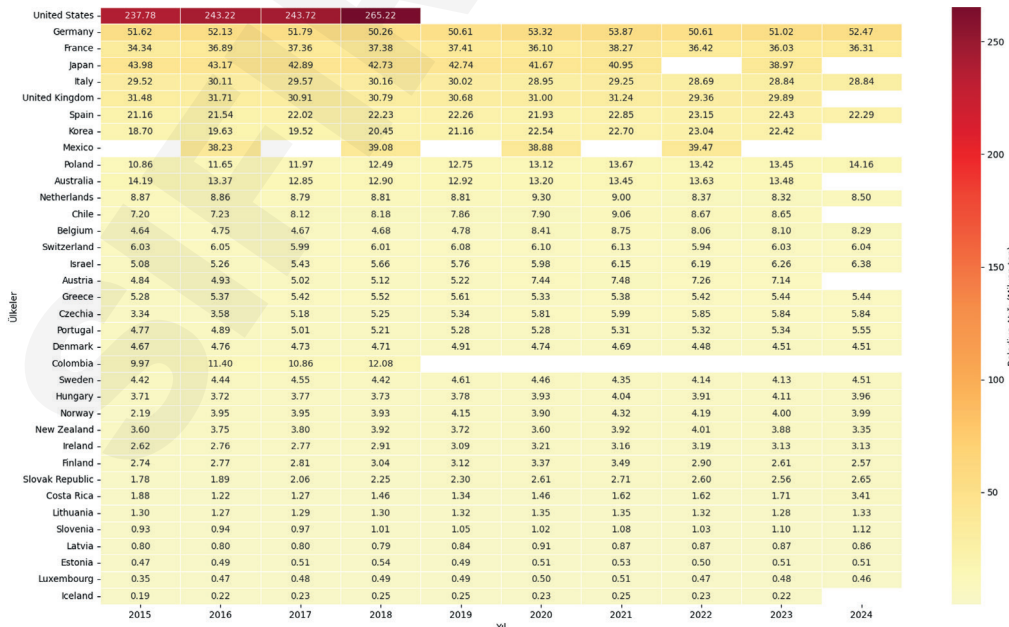
2. Yöntem

Bu çalışmada, OECD'nin "Municipal Waste Generation and Treatment" veri setinin **2015-2024** yıllarına ait belediye atık üretim verileri kullanılmıştır. Analiz kapsamında Türkiye'nin belediye atık üretim miktarları, **Türkiye hariç** OECD ülkelerinin yıllık ortalama belediye atık üretimi ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca, 2024 yılı verileri kullanılarak Türkiye'nin OECD ülkeleri arasındaki konumu değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiklerden yararlanılmış, elde edilen bulgular grafikler ile görselleştirilmiş bu grafikler yorumlanmıştır.

3. OECD Genel Görünümü

3.1. OECD Ülkelerinde Yıl Bazlı Toplam Belediye Atık Miktarı

Şekil 1: OECD Ülkelerinde Yıl Bazlı Üretilen Toplam Belediye Atığı Miktarı

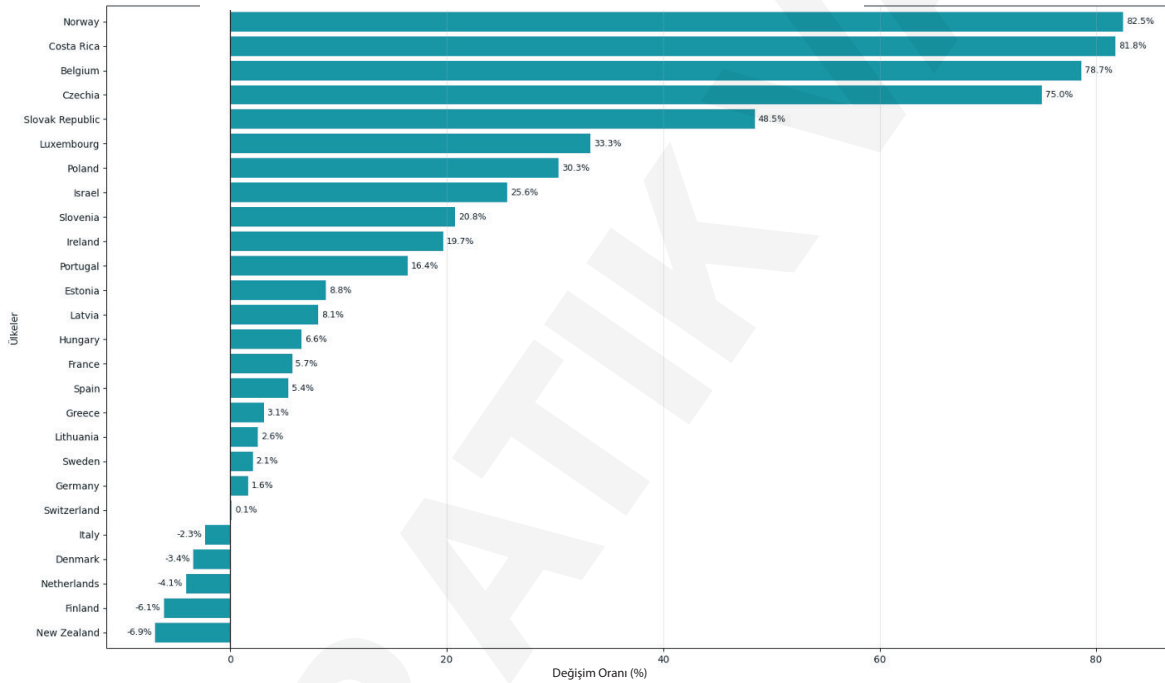

Şekil 1'de, OECD ülkelerinde **2015–2024** yılları arasındaki belediye atık üretim miktarlarını gösteren ısı haritası yer almaktadır. Grafik incelendiğinde Amerika Birleşik Devletleri'nin 2019 yılı öncesindeki tüm yıllarda en yüksek değerlere sahip olduğu açıkça görülmektedir. Almanya, Fransa, Japonya ve İtalya yüksek atık üretim miktarlarını dönem boyunca korurken, Lüksemburg, İzlanda, Estonya ve Letonya gibi ülkelerde değerler oldukça düşük seviyelerde seyretmektedir. Bazı ülkelerde yıllar içerisinde belirgin renk değişimleri görülürken, bazı ülkelerde ise değerlerin **daha istikrarlı** olduğu dikkat çekmektedir. Sıfır Atık açısından bu görselleştirme, yıllar içerisindeki değişim eğilimlerinin izlenmesine ve ülkeler arasındaki farklılıkların kolaylıkla değerlendirilmesine katkı sağlamaktadır. Grafikte yer alan boşluklar, o ülkeler için o yıllarda belediye atık miktarına ilişkin bilgi bulunmadığını ifade etmektedir.

Not. Bazı ülkelerde dönem boyunca bazı yıllara ait veriler bulunmadığından analizler mevcut veriler üzerinden yapılmıştır.

3.2. OECD Ülkelerinde Belediye Atığı Miktarı Değişim Oranı

Şekil 2: OECD Ülkelerinde Belediye Atığı Miktarı Değişim Oranı

Şekil 2, OECD ülkelerinde **2015–2024** döneminde ülkelerin belediye atık miktarlarındaki değişim oranlarını göstermektedir. Grafikte Norveç, Kosta Rika, Belçika ve Çekya en yüksek artış oranlarına sahip ülkeler olarak öne çıkmaktadır. Buna karşılık Yeni Zelanda, Finlandiya, Hollanda, Danimarka ve İtalya'da dönem sonunda belediye atık miktarında **azalma** görülmektedir. Bazı ülkelerde ise değişim oranının oldukça sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Grafik, incelenen dönemde ülkelerin belediye atık üretim eğilimlerinin birbirinden farklılaştığını göstermektedir.

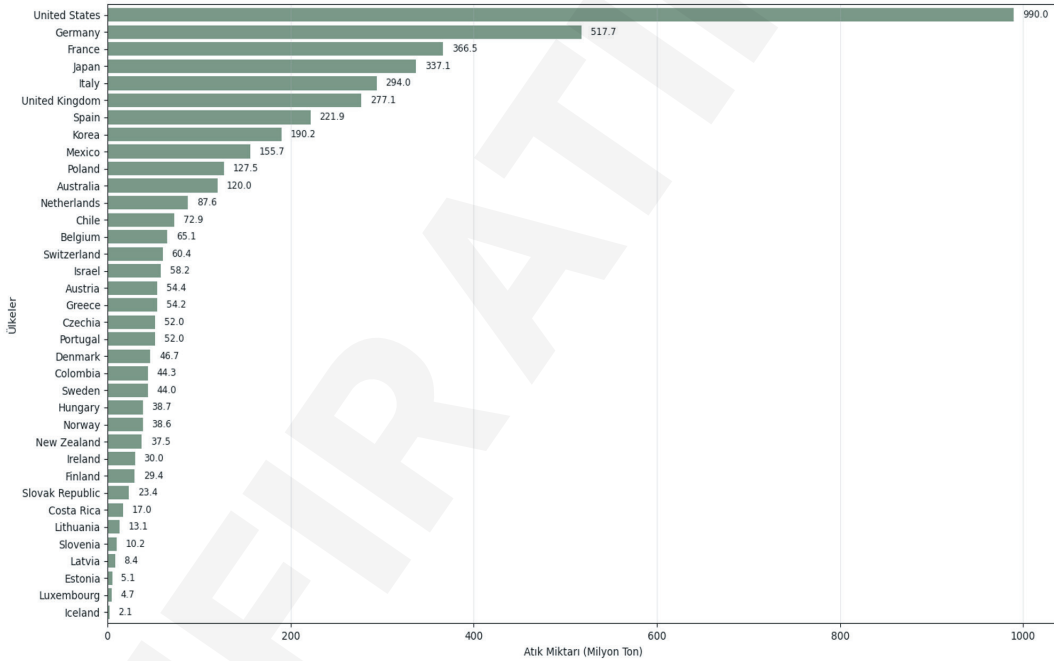
Not. Bazı ülkelerde dönem boyunca bazı yıllara ait veriler bulunmadığından analizler mevcut veriler üzerinden yapılmıştır.

3.3. OECD Ülkelerinde 2015–2024 Arası 10 Yıllık Toplam Belediye Atığı Miktarı

Şekil 3: OECD Ülkelerinin 10 Yıllık Toplam Belediye Atığı Üretim Miktarı

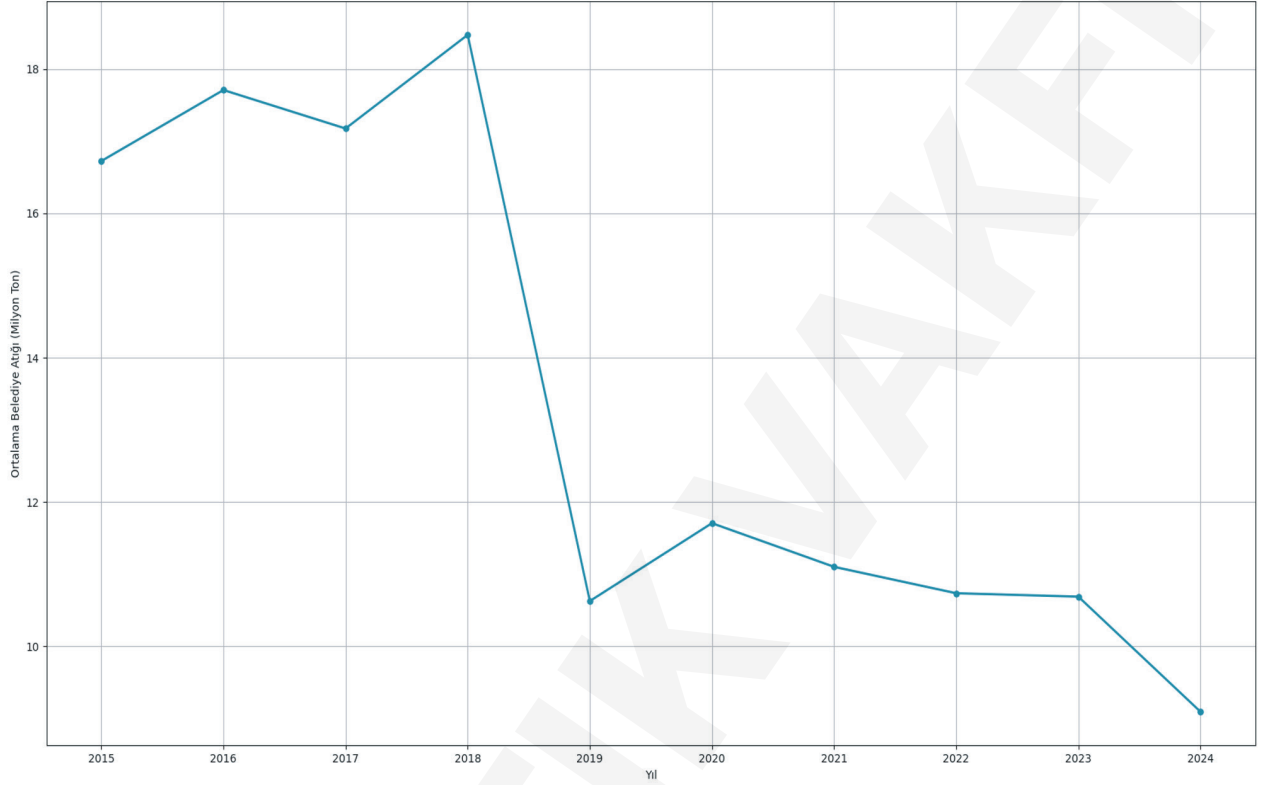

Şekil 3, **OECD ülkelerinde** 2015–2024 döneminde oluşan toplam belediye atık miktarlarını göstermektedir. Grafikte ülkeler arasında belirgin farklılıklar bulunduğu gözlenmektedir. Amerika Birleşik Devletleri yaklaşık **990 milyon** ton ile en yüksek toplam belediye atık miktarına sahip ülke konumundadır. Almanya, Fransa, Japonya ve İtalya üst sıralarda yer alırken, listenin sonlarında Lüksemburg ve İzlanda gibi ülkeler bulunmaktadır. Büyük nüfuslu ve büyük ekonomili ülkeler toplam tonajda üst sıralarda yer almaktadır. Grafik, OECD ülkelerinde toplam belediye atık üretiminin ülkeler arasında oldukça geniş bir dağılım gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Not. Bazı ülkelerde dönem boyunca bazı yıllara ait veriler bulunmadığından analizler mevcut veriler üzerinden yapılmıştır.

3.4. OECD Ortalama Belediye Atık Miktarı Trendi

Şekil 4: OECD Ortalama Belediye Atık Miktarı Trendi

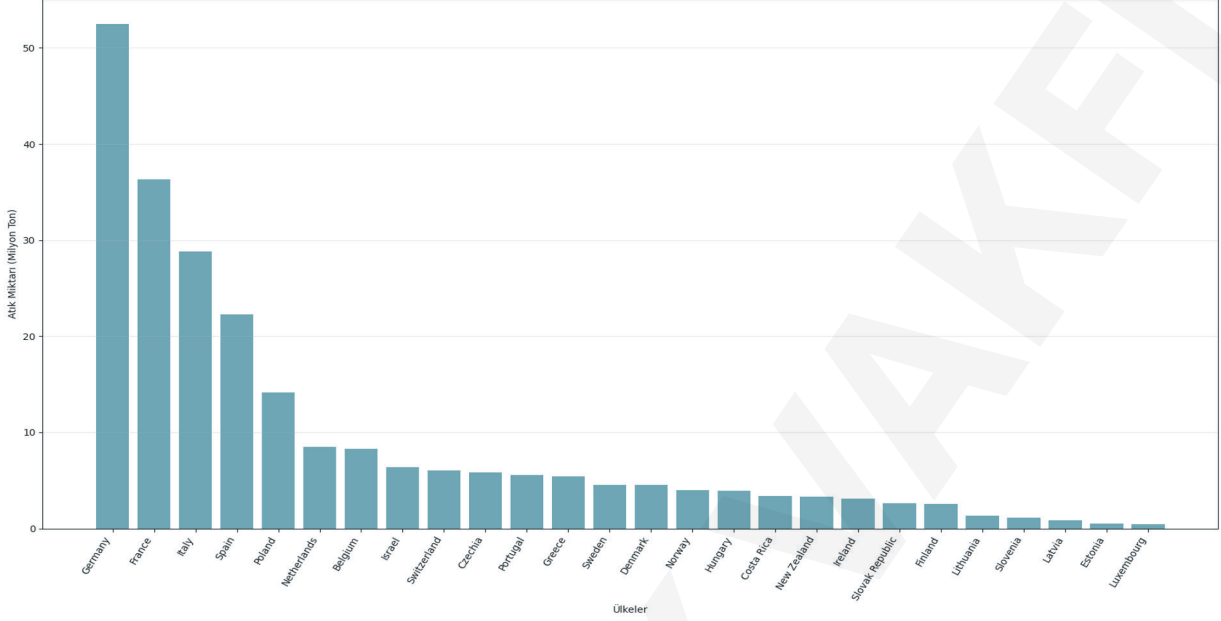
Şekil 4'te OECD ülkelerinde ortalama belediye atık miktarının 2015–2024 dönemindeki değişimi yer almaktadır. Grafik incelendiğinde **2015–2018** yılları arasında genel olarak artış eğilimi görülmekte, ortalama atık miktarı **2018 yılında serinin en yüksek seviyesine** ulaşmaktadır. 2018'de zirveye ulaştıktan sonra **2019'da sert biçimde düşüş** görülmekte ve **2020–2024 döneminde daha düşük bir bantta** seyretmektedir. 2024 yılı, incelenen dönem içerisindeki en düşük ortalama değeri oluşturmaktadır. Grafikteki kırılma, ilk bakışta güçlü bir atık azaltım başarısı izlenimi verse de 2019 yılındaki düşüşün büyüklüğü, Şekil 1'de de görüldüğü üzere bazı büyük ülkeler için veri sürekliliğinin bozulmasıyla ilişkilendirilmektedir.

Not. Bazı ülkelerde dönem boyunca bazı yıllara ait veriler bulunmadığından analizler mevcut veriler üzerinden yapılmıştır.

3.5. OECD Ülkelerinde 2024 Yılı Belediye Atığı Üretimi

Şekil 5: OECD Ülkelerinde 2024 Yılı Belediye Atığı Üretimi

Şekil 5, **2024** yılında OECD ülkelerinin ürettiği belediye atığı miktarlarını göstermektedir. Grafiğe göre **Almanya yaklaşık 52 milyon ton ile ilk sırada yer alırken**, Fransa, İtalya ve İspanya Almanya'dan sonra en yüksek belediye atığı üreten ülkeler olarak gözlenmektedir. Grafikte ülkelerin büyük bölümünün 10 milyon tonun altında belediye atığı ürettiği görülmektedir. Listenin sonunda ise Estonya ve Lüksemburg en düşük değerlere sahip ülkeler olarak yer almaktadır. Grafik, OECD ülkeleri arasında belediye atığı üretim miktarlarının önemli ölçüde farklılaştığını göstermektedir.

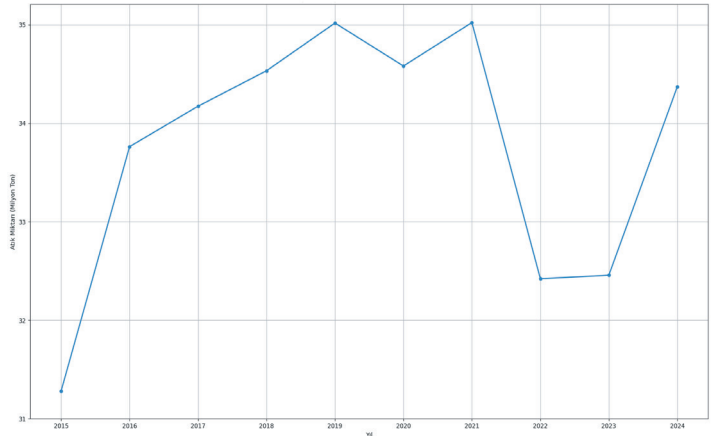
Not. Bazı ülkelerde dönem boyunca bazı yıllara ait veriler bulunmadığından analizler mevcut veriler üzerinden yapılmıştır.

4. Türkiye'nin OECD İçindeki Konumu

4.1. Türkiye Belediye Atık Miktarı Trendi

Şekil 6, Türkiye'nin **2015–2024** dönemindeki belediye atık miktarını göstermektedir. Grafikte 2015 yılından 2019 yılına kadar düzenli bir artış eğilimi görülmektedir. 2020 yılında sınırlı bir düşüş yaşanmasına rağmen 2021 yılında belediye atık miktarı yeniden yükselerek dönem içerisindeki en yüksek seviyelerden birine ulaşmıştır. 2022 yılında belirgin bir azalma görülmüş, 2023 yılında benzer düzey korunmuş ve 2024 yılında tekrar artış gerçekleşmiştir. Grafik, Türkiye'de belediye atık miktarının dönem boyunca dalgalı bir seyir izlediğini göstermektedir. Sıfır Atık kapsamında değerlendirildiğinde, belediye atık üretimindeki yıllık değişimlerin düzenli olarak izlenmesi, uygulanan politikaların zaman içerisindeki etkilerinin değerlendirilmesi açısından önem taşımaktadır.

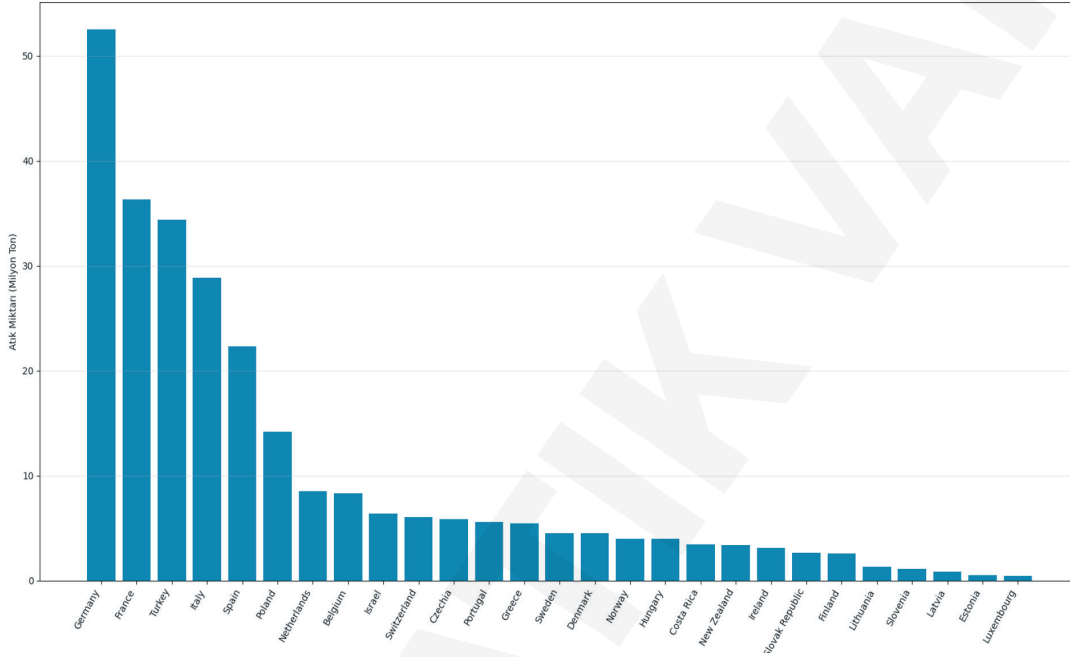
Şekil 6: Türkiye ve OECD Ortalama Belediye Atık Miktarı Trendi

4.2. Türkiye'nin OECD Sıralamasındaki Yeri

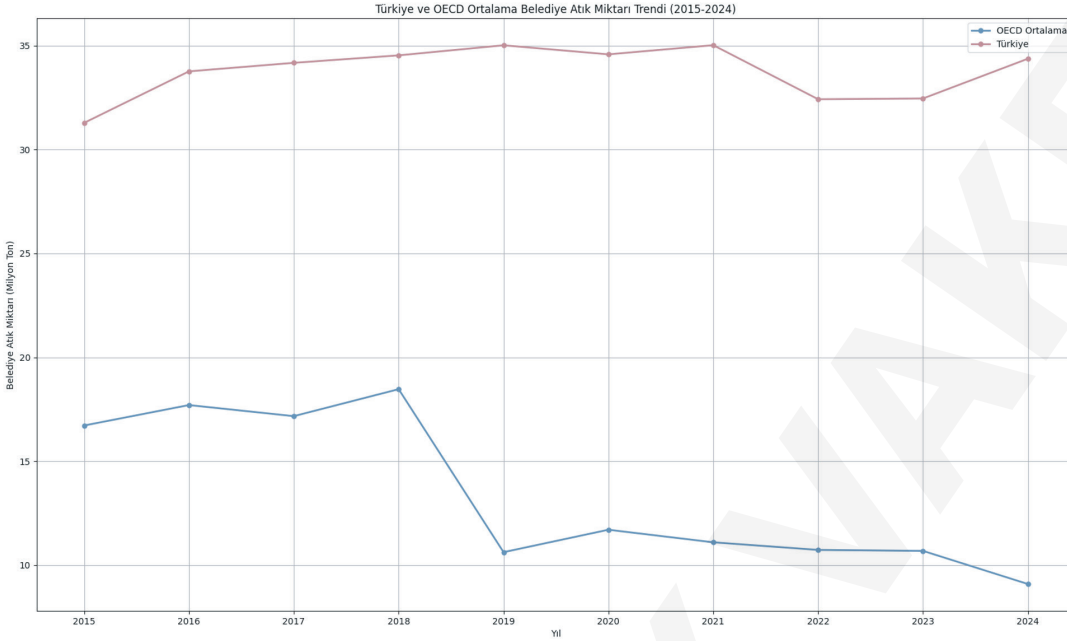
Şekil 7'deki grafik Türkiye'nin 2024 yılı belediye atık üretimini diğer OECD ülkeleri ile birlikte göstermektedir. Grafiğe göre **Almanya ve Fransa** en yüksek belediye atık miktarına sahip ülkeler olurken, **Türkiye yaklaşık 34 milyon ton ile üçüncü sırada yer almaktadır**. Türkiye'yi İtalya ve İspanya takip etmektedir. Listenin alt sıralarında ise **Litvanya, Slovenya, Letonya, Estonya ve Lüksemburg** bulunmaktadır. Grafik, Türkiye'nin 2024 yılı itibarıyla OECD ülkeleri arasında yüksek belediye atık üretim miktarına sahip ülkelere yakın olduğunu göstermektedir. Sıfır Atık yaklaşımı kapsamında bu görünüm, belediye atık üretim miktarının düzenli olarak izlenmesinin ve zaman içerisindeki değişimin takip edilmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Şekil 7: Türkiye ve OECD Ülkeleri 2024 Belediye Atık Miktarı Karşılaştırması

4.3. Türkiye'nin OECD Ortalamasına Göre Durumu

Şekil 8: Türkiye ve OECD Ortalama Belediye Atık Miktarı Trendi

Şekil 8'de yer alan grafik Türkiye'nin belediye atık miktarı ile OECD ortalama belediye atık miktarının yıllar içerisindeki değişimini birlikte göstermektedir. Grafikte, Türkiye'nin belediye atık miktarının tüm dönem boyunca OECD **ortalama değerinin üzerinde** olduğu görülmektedir. Türkiye'nin eğrisi dönem boyunca sınırlı dalgalanmalar gösterirken, 2024 yılında iki seri arasındaki farkın devam ettiği görülmektedir. Grafik, Türkiye ile OECD ortalama belediye atık miktarı arasındaki farklılığın dönem boyunca korunduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, Türkiye'nin Sıfır Atık hedefleri doğrultusunda kaynakta önleme, geri kazanım ve dögüsel ekonomi yaklaşımlarını hızla artırması gerekliliğini göstermektedir.

